Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών»

COM(2009) 541 τελικό — 2009/0153(CNS)

(2010/C 354/21)

Εισηγητής: **ο κ. Valerio SALVATORE**

Στις 11 Νοεμβρίου 2009, το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 37 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και στις 5 Μαρτίου 2010, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 43(2) της ΣΛΕΕ, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών

COM(2009) 541 def./2009/0153(CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 461η σύνοδο ολομελείας της, της 17ης και 18ης Μαρτίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρακάτω γνωμοδότηση με 130 ψήφους υπέρ, χωρίς ψήφους κατά, και 3 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συμφωνεί με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 708/2007 για τη χρήση στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών, στη βάση των νέων επιστημονικών γνώσεων, συμπεριλαμβανομένων των συμπερασμάτων της συντονισμένης δράσης IMPASSE η οποία χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του έκτου προγράμματος πλαισίου.

1.2 Είναι κοινή επιθυμία η υλοποίηση του διττού στόχου του κανονισμού: μείωση στο ελάχιστο του βαθμού κινδύνου που συνδέεται με την εκτροφή ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών, και ανακούφιση των φορέων του κλάδου από επαχθείς διοικητικές πρακτικές. Ο διοικητικός φόρτος συνδέεται με τις εθνικές άδειες που απαιτούνται για τις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών.

1.3 Εν προκειμένω, η εγγύηση της βιοασφάλειας των εγκαταστάσεων είναι υψίστης σημασίας. Απαιτείται η λήψη των κατάλληλων μέτρων όσον αφορά α) τη μεταφορά, β) την εφαρμογή σαφώς καθορισμένων πρωτοκόλλων στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας υποδοχής και γ) την τήρηση των κατάλληλων διαδικασιών έως την τελική κατανάλωση των αλιευτικών προϊόντων.

1.4 Σε αυτό το πλαίσιο, ο νέος ορισμός των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας είναι άρτια διαρθρωμένος και συμφωνεί με τα αποτελέσματα του έργου IMPASSE, αν και η αμιγώς τεχνική γλώσσα θα μπορούσε να οδηγήσει σε όχι πάντα ορθές ερμηνείες. Προκειμένου να αποφευχθούν ενδεχόμενες ασάφειες στο στάδιο εφαρμογής, θα πρέπει να προστεθεί στον νέο κανονισμό μια αναφορά με τη διευκρίνιση ότι θεωρούνται κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας, όσες εγκαταστάσεις βρίσκονται στην ξηρά.

1.5 Επίσης, ο νέος κανονισμός ορίζει ότι οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας πρέπει να εμποδίζουν τη διαφυγή μη αυτοχθόνων ειδών ή βιολογικού υλικού στα ανοικτά ύδατα λόγω πλημμυρών. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να καθοριστεί μια απόσταση ασφαλείας των εν λόγω εγκαταστάσεων από τα ανοικτά ύδατα, ανάλογα με τον τύπο και τη θέση τους, καθώς και τη διαμόρφωση της τοποθεσίας, στην οποία βρίσκεται η εγκατάσταση.

1.6 Παράλληλα, δεδομένου ότι το νερό δεν είναι το μόνο μέσο διαφυγής, πρέπει να εξασφαλιστούν τα συστήματα προστασίας των κλειστών εγκαταστάσεων από αρπακτικά που ενδέχεται να συμβάλουν στην εξάπλωση των εκτρεφόμενων ειδών.

1.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η μετακίνηση από μια κλειστή εγκατάσταση υδατοκαλλιέργειας σε μια ανοικτή εγκατάσταση υδατοκαλλιέργειας δεν είναι η συνήθης μετακίνηση. Σε αυτό το πλαίσιο, ενδείκνυται να προστεθεί η διατύπωση ότι οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο χωριστής διαχείρισης και διοίκησης από τις ανοικτές εγκαταστάσεις, όταν ο κύκλος παραγωγής το επιτρέπει, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί κάθε ενδεχόμενος κίνδυνος μόλυνσης των υδάτινων οικοσυστημάτων.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Λόγω της αυξανόμενης ζήτησης πρωτεϊνών από αλιευτικά προϊόντα και της μείωσης των αλιευμάτων εξαιτίας της υπερβολικής εκμετάλλευσης των θαλασσών και των εσωτερικών υδάτων, η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ικανοποίηση της αυξανομένης ζήτησης αυτών των τροφών. Πράγματι, κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει καταγραφεί σε παγκόσμια κλίμακα ετήσια αύξηση κατά 11 % των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας (Naylor & M. Burke, 2005) ([1]).

2.2 Στο πλαίσιο αυτό η εισαγωγή και η εκτροφή ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών στην Ευρώπη προωθείται έντονα από οικονομικά και εμπορικά συμφέροντα, συμφέροντα τα οποία, ωστόσο, πρέπει να προσαρμοστούν στους στόχους διαφύλαξης των οικοσυστημάτων, εν δυνάμει ευάλωτων εάν δεν υπάρξει σωστή άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών.

2.3 Η εισαγωγή ξένων ειδών είναι, πράγματι, ένας από τους βασικούς παράγοντες διατάραξης από τον άνθρωπο των υδάτινων οικοσυστημάτων και η δεύτερη αιτία, αμέσως μετά την καταστροφή των ενδιαιτημάτων, απώλειας της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε όλα τα οικοσυστήματα υπάρχει μια λεπτή ισορροπία, καρπός μιας αργής εξελικτικής διαδικασίας, χάρη στην οποία κάθε οργανισμός βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του δημιουργώντας μια σειρά σχέσεων με τον χώρο που καταλαμβάνει και με τους άλλους παρόντες οργανισμούς. Σε αυτή την κατάσταση κάθε οργανισμός διαδραματίζει τον δικό του συγκεκριμένο ρόλο και καταλαμβάνει μια επακριβώς καθορισμένη οικολογική θέση. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι συνέπειες της αλλαγής του κλίματος στην μετανάστευση των ειδών ιχθύων στα διάφορα υδάτινα περιβάλλοντα.

2.4 Όταν ένα ξένο είδος γίνεται μέλος μιας νέας κοινότητας, βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με τα ήδη υπάρχοντα είδη και, συνεπώς, μπορεί να μεταβάλει με απρόβλεπτο τρόπο την ισορροπία που είχε επιτευχθεί προηγουμένως. Τα νέα είδη μπορούν να βλάψουν και να ανταγωνιστούν τα αυτόχθονα είδη όσον αφορά την τροφή και τον χώρο, να μεταφέρουν νέα παράσιτα και άλλους παθογόνους οργανισμούς από τις χώρες προέλευσής τους ή να διασταυρωθούν με τα αυτόχθονα είδη.

2.5 Εξ ου και η ανάγκη καθορισμού των βασικών χαρακτηριστικών των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας: φυσικό φράγμα μεταξύ άγριων και εκτρεφόμενων οργανισμών, επεξεργασία στερεών αποβλήτων, κατάλληλη διάθεση των νεκρών οργανισμών, έλεγχος και επεξεργασία εισερχόμενων και εξερχόμενων υδάτων.

3. **Γενικές Παρατηρήσεις**

3.1 Ο κίνδυνος διαφυγής των ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών από τις εγκαταστάσεις εκτροφής αυξάνεται προοδευτικά με τη μείωση των συστημάτων ελέγχου. Τα κλειστά συστήματα, στα οποία η υδατοκαλλιέργεια περιορίζεται στο εσωτερικό ασφαλών δομών, προστατευμένων με φυσικά και χημικά φράγματα, ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο διαφυγής, ενώ τα ανοικτά συστήματα εντατικής εκτροφής παρέχουν χαμηλότερο επίπεδο ασφάλειας, ευνοώντας μερικές φορές, ακουσίως, τη διάδοση των εισαγόμενων ειδών στο φυσικό περιβάλλον.

3.2 Υπολογίζεται ότι το 20 % περίπου των μη αυτοχθόνων ειδών εκτρέφονται σε ανοικτές εγκαταστάσεις και το λιγότερο από 10 % σε κλειστές εγκαταστάσεις εντατικής υδατοκαλλιέργειας, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις (υδρόβια μαλάκια), οι ζωντανοί οργανισμοί μετατοπίζονται προσωρινά, για τη φάση καθαρισμού, ακόμα και σε μεγάλες αποστάσεις, προς κλειστές ή ανοικτές εγκαταστάσεις, με υψηλό κίνδυνο διαφυγής (IMPASSE) ([2]).

3.3 Τα κλειστά συστήματα χρησιμοποιούν διαφορετικές τεχνικές για τον καθαρισμό των εισερχόμενων και των εξερχόμενων υδάτων, στις οποίες όμως προβλέπεται φυσικός διαχωρισμός των εκτροφών ιχθύων από τα φυσικά υδάτινα οικοσυστήματα. Ωστόσο η ταχεία ανάπτυξη αυτών των τεχνικών εκτροφής και η εξέλιξη των διαφόρων συστημάτων υδατοκαλλιέργειας ώθησαν το Συμβούλιο να προβεί στην έκδοση του κανονισμού που αποτελεί το αντικείμενο εξέτασης της παρούσης γνωμοδότησης.

3.4 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 708/2007 του Συμβουλίου θέσπισε ένα πλαίσιο με στόχο τον έλεγχο χρήσης στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών προκειμένου να αξιολογήσει και να μειώσει στο ελάχιστο τις ενδεχόμενες συνέπειες των ειδών αυτών στα υδάτινα ενδιαιτήματα. Στον κανονισμό προβλέπεται ένα σύστημα αδειών που πρέπει να καθοριστεί σε εθνικό επίπεδο.

3.5 Οι άδειες αυτές δεν απαιτούνται στην περίπτωση που οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας εγγυώνται την βιοασφάλεια των εκτρεφόμενων ειδών. Για να μειωθεί ο κίνδυνος απαιτείται η λήψη των κατάλληλων μέτρων όσον αφορά τη μεταφορά, την τήρηση σαφώς καθορισμένων πρωτοκόλλων στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας υποδοχής και την εφαρμογή των κατάλληλων διαδικασιών έως την τελική κατανάλωση των προϊόντων ιχθύος.

3.6 Ο νέος ορισμός των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας συμφωνεί με τα αποτελέσματα του έργου IMPASSE, αν και θα πρέπει να προστεθεί στον νέο κανονισμό μια αναφορά η οποία να διευκρινίζει ότι θεωρούνται κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας οι εγκαταστάσεις που βρίσκονται στην ξηρά.

3.7 Είναι απόλυτα αποδεκτός ο στόχος παρεμπόδισης της διαφυγής στερεών αποβλήτων ή εκτρεφόμενων αποθεμάτων ή συναφών οργανισμών σε ανοικτά ύδατα όπως προβλέπεται από τον νέο κανονισμό. Ωστόσο λόγω της έντονης τεχνολογικής εξέλιξης στον τομέα διήθησης και καθαρισμού των λυμάτων, πάντα δε με γνώμονα τις προτεραιότητες της βιοασφάλειας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι βιοσφάλεια μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων συστημάτων: φυσικών, χημικών βιολογικών ή συνδυασμού όλων αυτών.

([1]) Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

([2]) IMPASSE project No 44142. D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini).- 2008 – (page 14).

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Για να αποφευχθεί οιοσδήποτε κίνδυνος μόλυνσης των υδάτινων οικοσυστημάτων πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης και ελέγχου σε ό,τι αφορά την εισαγωγή και τη μεταφορά ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών. Τούτο είναι δυνατό μόνο μέσω της επεξεργασίας, υιοθέτησης και εφαρμογής διεθνών κωδίκων κατάλληλων πρακτικών και διαδικασιών.

4.2 Δεδομένου ότι το νερό δεν είναι το μόνο μέσο διαφυγής, πρέπει να εξασφαλιστούν όλα τα συστήματα προστασίας των κλειστών εγκαταστάσεων ιχθυοκαλλιέργειας από αρπακτικά, κυρίως πτηνά, που ενδέχεται να συμβάλλουν στην εξάπλωση στη φύση των εκτρεφόμενων ειδών.

4.3 Ενδείκνυται τέλος, οι κλειστές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας να αποτελούν αντικείμενο χωριστής διαχείρισης και διοίκησης από τις ανοικτές εγκαταστάσεις, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί κάθε ενδεχόμενος κίνδυνος μόλυνσης των υδάτινων οικοσυστημάτων.

4.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή να ανατεθεί στα κράτη μέλη η ευθύνη τακτικής ενημέρωσης στο διαδίκτυο του καταλόγου των κλειστών εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας που υπάρχουν, εξασφαλίζοντας τη μέγιστη δημοσιότητα των καταλόγων αυτών προκειμένου τόσοι οι αρμόδιοι φορείς όσο και τα ενδιαφερόμενα μέρη σε τοπικό επίπεδο να αναλάβουν την ευθύνη της ορθής διαχείρισης των εγκαταστάσεων.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI